

ny verden

24-01-096

TIDSSKRIFT
FOR MORALSK
OPPRUSTNING

NR. **11** 1973

Forsiden:

Bodil Stokke fra Bærum og Elisabeth Knudsen fra Oslo har vært ute og solgt «Svart-hvitt-bøker» i Grensen og på Blindern. (Se side 5.) Neste nummer av Ny Verden bringer en serie bilder fra salgsaksjonen.

Fredens pris

Det ble spektakkel om årets fredspris. At det skulle gå **slik** når vi nordmenn nå gjorde vår årlige entre på verdensarenaen!

Muligens var det et kompromissforslag som gikk igjen i komiteen denne gangen. (Som kjent fører kompromisser sjelden til det helt store når de blir tilstrekkelig utvannet.)

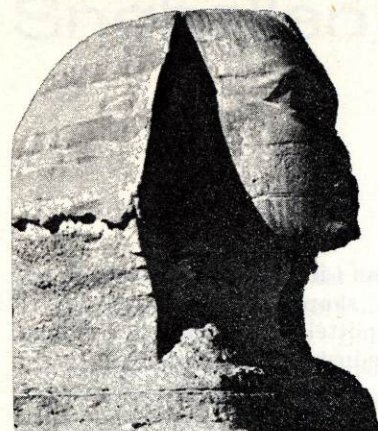
Midt i spetakkelet er det nyttig å spørre seg hva fred er, og hvordan den vinnes. Ufredens pris har vært meget tung for millioner anonyme, vanlige mennesker på vårt kontinent i vårt århundre. Og ingen har registrert så nøye hva den siste krigen i Midt-Østen kostet som dem som lå igjen i ørkensanden.

Vagt antydes det ofte at alt ville være annerledes dersom vi ble kvitt den amerikanske kapitalismen og/eller det veldige sovjetiske maktapparatet. En farlig lettvinnt teori, hevder briten William Connor i artikkelen på neste side. Selv har han lært Midt-Østen stadig bedre å kjenne, helt fra den gang han styrte sin tank i slaget ved El Alamein. Han etterlyser en dypere innlevelse i menneskenes følelser og situasjon.

Vi bringer også en beretning om en nordmann som betalte frihetens — men også fredens — pris. På dødens terskel evnet han å tyde og delvis besvare nøden hos en representant for det unge Tyskland.

Var det tilfeldig at dr. Frank Buchman satset så meget på de små landene i Norden før siste krig? «Jeg **tror** på at Norge vil bringe denne nye ånden til verden,» sa han en gang.

Selvfølgelig må prisen betales av oss alle, hvis det skal bli noe reellt. Ikke bare av enerne og de spesielt utvalgte.

Brikken som mangler i Midt-Østen

Det ble gradvis mer tydelig de siste månedene at en av vår tids mest monumentale omveltninger i det politiske verdensbildet har funnet sted. Men i sin opptatthet av økonomisk ekspansjon og materiell velstand hadde den vestlige verden stort sett vanskelig for å oppfatte at kontrollen av oljen, den viktigste energikilden til Vestens tekniske landevinninger, for en stor del er gått over fra vestlige hender til produsentene i Midt-Østen, som sitter med 62% prosent av verdens oljeressurser. USA har ikke olje for mer enn sju år innenfor sine grenser. Og mens Vestens vekstøkonomi årlig sluker mer og mer og produsentlandene blir mindre og mindre villige til å utvide salget av sin eneste og ikke evigvarende naturressurs, konfronteres industrilandene med en større økonomisk og ideologisk krise.

Fortidens frukter

De arabiske oljenasjonene har lave folketall og mer penger enn de kan bruke opp til sin egen utvikling på meget len-

ge. Arabisk olje-kapital er allerede en stor faktor på penge-markedet, og oljeprisen går oppover. Bevegelser i araberstatenes dollarmilliarder var en grunn til dollar-devalueringen tidligere i år. Egentlig var Midt-Østen blitt et hovedproblem for vestlige regjeringer før krigen brøt ut.

For millioner av overskriftlesere er Israel en liten stat som kjemper mot overmakten for å etablere seg. Noen få husker hvordan zionismen ble født tidlig i dette århundret, som følge av skremmende juridiske overgrep mot jødene. Den famøse Dreyfus-saken var ett av dem. Besjelet av en politisert versjon av Det gamle testamentets profetier har jødene kjempet og ofret i femti år for et hjem i sine forfedres land. Nazi-gasskamrenes uhygge økte presset bak idéen om staten Israel. For dem som har besøkt Israel, er det først og fremst et ungt, modig land som «forvandler ørkenen til en hage».

Millioner av andre overskriftsøkere og transistor-lyttere — spesielt i Afrika og Østen — ser Israel gjennom arabernes øyne. Mange vet at det lever halvannen million palestinske flyktninger i leire 25 år etterat de ble drevet ut av et hjemland

hvor de hadde levet i århundreder, for å gi plass til israelere fra Vesten. Mange av dem kjenner til Balfour-pakten fra 1921, hvor den britiske regjering støttet zionistene. Og i 1956 så de Israel angripe Egypt, — det ga Frankrike og Storbritannia deres «casus belli» for Suez-invasjonen.

De fatter raskt sympati for araberne og forstår deres frykt for at Israel er et Vestens produkt og redskap. De noterer at Israel ødela araberne i et lynangrep i 1967 og nesten firedoblet sin kontroll over arabiske områder. Da den hellige byen Jerusalem gikk fra Muhammedanske over på jødiske hender som krigsbytte, vakte det dype følelser i den muhammedanske verden.

Maktkollisjon

Friksjonen mellom den arabiske og den jødiske grenen av den semittiske familien går tilbake til Esau og Isak. Likevel har arabere og orientalske jøder levet i fred med hverandre i ti århundrer eller mer (med relativt få forstyrrelser), inklusive et samarbeid på det høyeste intellektuelle plan. Men i moderne tid er det zionisme og arabisk nasjonalisme som har

tørnet sammen. Araberne, som ga sin tro til millioner over hele verden og brakte lyset fra sin egen og tidligere sivilisasjoner til de mørke århundrenes Europa, kom under Ottoman-tyrkerens herredømme i 300 år. Med et løfte om frihet hvis de allierte vant 1. verdenskrig fikk Laurence av Arabia deres støtte i kampen mot tyskernes tyrkiske allierte. Men friheten uteble da seieren var vunnet. Palestina ble et vestlig protektorat, i likhet med størstedelen av de strategiske arabiske landområdene. Arabisk nasjonalisme vokste. Og i femtiårene, under Nassers lederskap, ble utenlandske militærbaser forvist fra arabisk jord. Men i Palestina var situasjonen en annen. Jøder fra Vesten var blitt sluppet inn av britene og da Storbritannia, utmattet etter 2. verdenskrig, trakk seg ut og kastet ansvaret over på et nyfødt FN, kom det som ventelig var til et sammenstøt mellom arabere og jøder. Zionistene klarte å reise staten Israels flagg, men de arabiske flyktningenes sak — fordrevet som de var fra sine hjem — ble fra da av en fane for arabernes dypst sårede nasjonale følelser.

Under denne siste krigen fordelte leserbrevne i den britiske pressen sterk indignasjon over de to partene. Men det har ikke vært et pip av erkjennelse av den store andel av skylden for tragedien i Midt-Østen som må bæres av oss i Vesten, ikke minst av oss briter.

FN, som har bevist sin manglende evne når det gjelder å inspirere menneskeheten til å betale fredens pris, er for øyeblikket neppe mer enn et forum for utveksling av beskyldninger og forsiktige plattheter, mens stormaktene forfølger sine mål.

Mange land har vært raske til å forsyne arabere og israelere med dødelige våpen. Hvem skal bringe de ideologiske og åndelige erfaringer som trengs så desperat: det som kan gjøre menneskene istand til å leve seg inn i sine motstanderes situasjon, til å forstå den annens bakgrunn og prøvelser, til å si og gjøre det som skaper tillit og åpner for tilgivelse?

Følelsenes realiteter

Kan noen europeer som virkelig kjenner bakgrunnshistorien til både jøder og arabere være selvrettferdige nok til å stille seg til doms over dem nå? Kanskje det ville være mer fruktbart å fundere litt over i hvilken grad — gjennom alle de årene vi har hatt kontakt med både arabere og jøder — europeisk hensynsløshet har herdet begges beslutsomhet om å være enerådende herrer over sin egen skjebne?

Selv-rettferdiggjørelse ødelegger viljen til samarbeid, mens det å vedkjenne seg skyld, virker avvæpnende. Kunne vi europeere begynne å bringe dette skrikende nødvendige element

inn i internasjonale forhold, ved å skape ekte løsninger til all splittelse omkring oss — i hjem, industri og politisk liv?

Å bringe fred til menneskenes hjerter når krig hersker, krever at vi over vold mot vår egen stolthet og er smertelig ærlige om våre egne motiver. Det betyr å kvitte seg med den fullstendig foreldete, barnslige og ateistiske (men samtidig kollosalt tiltrekkende) stoltheten som insisterer på at «jeg har rett». En påstand som sjelden er hundre prosent sann under noen omstendigheter.

Politikere, journalister og eksperter av alle sorter er travelt opptatt med å analysere konflikten. De fleste fremmer forslag som fullstendig ignorerer de ufravikelige realiteter som ligger i arabernes og jødernes følelser. Noen ser amerikansk imperialisme som ene-årsak til konflikten. Andre ser den store bøygen i Russland og kommunismen. Endel spør muligens seg selv privat om det moderne menneske, til tross for sin ekspertise, kan klare seg uten en makt høyere enn ham selv som kan forvandle hans natur og gjøre ham i stand til å leve i harmoni med sine medmennesker.

Hvis begivenhetene i Midt-Østen — hvor så mye av Guds åpenbaringer er gitt til menneskene — kan ryste oss til en slik erkjennelse, har kanskje prisen som ble betalt denne gangen ikke vært forgjeves.

Snøballen er begynt å rulle

En diger svart-hvitt-plakat er blitt observert av Oslo-folk og andre som har passert Lille Grensen og inngangen til «Fredrikke» på Blindern de siste dagene. Noen studenter har akkurat satt fart i snøballen med «Svart-hvitt-boka» i Norge. Selv om dette var den spede begynnelsen, kunne det allerede noteres rask utgang fra lagerbeholdningen hos forlaget.

Argumentene gikk selvfølgelig sterkest på Blindern. «Hva er din funksjon i samfunnet? Din egen person — og min — er knekkende likegyldig ut over det,» hevdet en marxist-leninist overfor en av dem som solgte boka, Bjørn Ole Austad. Sistnevnte repliserte at hans personlige forhold (for eksempel i familien) i høy grad var en prøve på det han vil tilføye — eventuelt frata — samfunnet.

«Målet er muligens det samme for dere og meg, men jeg stiller meg skeptisk til midlene deres,» konkluderte en annen etter såvidt å ha bladd litt i boka. Andre hadde tydeligvis fattet stor interesse og tok fram pengepungen for å kjøpe, etterhvert som diskusjonen oppløste seg.

— Hva er din funksjon for øyeblikket? spør vi Bjørn Ole. Det er ikke lenge siden han selv gikk ut og inn til «Fredrikke». Det siste året har han tilbragt

med MRA i Storbritannia.

— Når jeg har skrappt sammen nok penger til reisen, setter jeg kursen for Latin-Amerika.

— Hvorfor så langt vekk?

— Blant annet fordi det for meg er en stor forskjell mellom et teoretisk mening om hvordan verdens skal være, og aktiv tjeneste. Foreløbig er jeg klar over at mine kunnskaper om Latin-Amerika er svært så teoretiske, men jeg bruker i alle

fall tiden til å sette meg inn i det jeg kan.

Min interesse ble egentlig vekket gjennom en delegasjon brasilianske arbeidere fra slummen i Rio, som jeg ble kjent med i England tidlig i sommer. De har oppnådd oppsiktsvekkende resultater med Moralsk Opprustning i sitt eget miljø, og nå har de et videre siktepunkt som fascinerte meg.

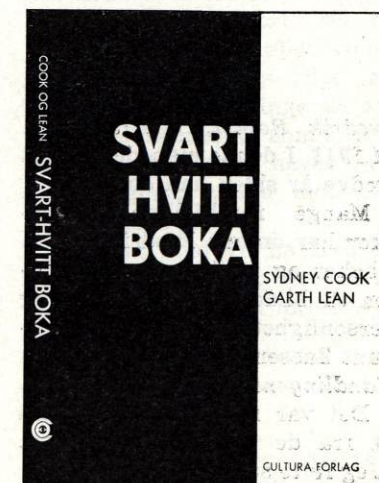
De ba meg komme over for å hjelpe, og jeg slo til.

Bestill svart-hvitt-boka til jul!

Er kristendom og revolusjon det samme? Svart-hvitt-boka gir svar på det. Den tror ikke at revolusjon er noe som guerillaer og oberster i fjerne land har enerett til. Den tilbyr i stedet noe for alle og nøyer seg ikke med teorier, men viser til praktiske erfaringer som mennesker har gjort.

Forord av tidligere Kirke- og undervisningsminister, stortingsrepresentant Anton Skulberg.

Cultura Forlag. Pris kr. 12,-
Bestill i bokhandelen!

Fredrik Ramm i den svenske tegneren Hans Johanson Norsbos sterk.

Det blomstret i november

Fredrik Ramm, 11.3.1892—15.11.1943. I denne måneden er det tredve år siden han døde.

Mange forskjellige menninger har omtalt Fredrik Ramm i bøker og artikler og føyet biter til bildet av en usedvanlig personlighet. Blant dem er Hiltgunt Zassenhaus, nå sist i boka *Handlingens dag* (Aschehoug).

Det var noe som skilte ham ut fra de andre, skriver hun. «Jeg følte styrken hans, mildnet av vennlighet, og en lærd manns

visdom; i tillegg en slags uskyld, tidløs, som fornektet både omgivelsene og den utmagrede tilstanden kroppen hans befant seg i.»

Det var i Hamburg, midt under krigen. Bak seg hadde Ramm ett års tungarbeid i havnen (dagsrasjonen var to skiver brød og tynn blomstersuppe) og et meget langt opphold i enecelle.

Nå kjenner vi Hiltgunt Zassenhaus' innsats. Som sensor og

oversetter for Gestapo risikerte hun daglig livet for å hjelpe fangene, og hun reddet mangfoldige. Men da hun først kom til fengslet sammen med sjømannspresten, møtte hun selvfølgelig en mur av frykt og mistillit. En kvinnelig Judas? Det virket fullstendig lammende på henne. «Det var Fredrik som brøt isen,» skriver redaktør Olav Brunvand (*Smil og tårer i tukthus*, 1969). «Vi andre fulgte etter.»

Fredrik Ramm så på henne som om han ville spørre om noe, forteller Hiltgunt Zassenhaus. Men så kom han tydeligvis til en konklusjon uten det. Han tok henne i hånden og smilte. I det iskalde, triste besøkrommet bøyet han hodet og ba om at Vårherre måtte beskytte henne.

Hjemme i Norge mottok man brevene hans fra enecellen, skrevet til Eva Ramm og undertegnet «din lykkelige, fri og takknemlige Fredrik». Man stusser og tenker på den virkeligheten han og tusener av medfanger levet i. Fredrik Ramm la ikke skjul på hvordan det ofte var. Og likevel —. En gang fikk han besøk. En dansk venn hadde plutselig fått en innflytelse: «Gå og hils på Fredrik i fengslet. Dørene vil åpne seg.» Fredrik Ramm fortalte ham at han hadde bedt Gud inderlig om å få snakke med noen. «Si til Eva at jeg ikke skriver alt dette for å

trøste henne. Det uttrykker min sanne erfaring.»

Selv fikk han aldri anledning til å fortelle det hele. Han døde uttøret og utmattet på vei hjem, i byen Odense, tolv timer før hans kone nådde ham. «Jeg kan ikke uttrykke hva det betydde for meg,» sa en ung lege som snakket med ham der. «Å merke hans klippefaste tro, uten spor av bitterhet.»

Et brev i postkassen

Fredrik Ramm vokste opp i et velstående legehjem i Oslo, et hjem med kulturelle interesser. Hans E. Kinck var en av hans onkler. Sin tvil som kristendommen delte han visstnok med sin far, men de to ble enige om at Fredrik skulle konfirmes — av hensyn til bestemor.

Han ble journalist, verdenskjent gjennom sin reportasje fra Amundsens Nordpolsferd i 1926. Han bodde noen år i Paris. Siden var han delvis i Morgenbladet, hvor han var redaktør i noen år, delvis i Tidens Tegn.

Ronald Fangen har beskrevet Fredrik Ramm slik han var da de først møttes, fram til det første krigsåret. I likhet med så mange i begynnelsen av tredivårene var Ramm på leting etter et livsgrunnlag. Han var utvilsomt da et bittent menneske, delvis på grunn av vanskeligheter i forholdet til noen

medarbeidere. Han lot blant annet sin vrede gå ut over tidens forfattere, til Fangens irritasjon. Han var på det tidspunkt formann i Forfatterforeningen. Men «det var den skuffedes bitterhet,» skrev Fangen. «Når han følte seg avspist med jargon, intellektuell akrobatikk, psykologiske jonglørkunster, relativisme og moteretninger, ga han vondt fra seg.»

Grønland-saken i Haag, som Norge tapte overfor Danmark, gjorde ham ikke mindre forbitret. Da han hørte nyheten, knyttet han nevene og svor for seg selv at dette skulle han aldri glemme. Han ville tydeligvis ikke la andre få sjansen til det heller, stadig angrep han Danmark i artiklene sine.

Ordet *forvandling* er det eneste som dekker det som skjedde med Fredrik Ramm på Høsbjør, hevdet Fangen. (Det var Oxfordgruppens første møte i Norge, 1934). «All tretthet, bitterhet, skyhet, forsvant fra hans uttrykk, han utstrålte velvilje, sund likevekt, lykke. Alle hans evner og egenskaper hadde funnet sitt midtpunkt... Han arbeidet utrettelig, men uten rastløshet og uten muligheter for bitterhet, fordi han ikke lenger 'søkte sitt eget'. Nøkkelen ble dreiet om i det øyeblikk han slapp et brev til en kollega i postkassen. Han ba der om tilgivelse for sin holdning i en konflikt mellom dem. Sin skyld overfor Danmark

gjorde han opp offentlig, ved et stort møte i Odense. Han talte også på dansk radio. Det er tydelig enda idag at Fredrik Ramm vant utallige venner i Danmark. I et intervju i Dagens Nyheder sa han blant annet: «Min største feil var hatet mot Danmark. Grønlandsaken og forskjellige andre forhold hadde rotfestet denne holdningen hos meg. Som journalist brukte jeg min penn så godt jeg kunne i hatets tjeneste, og rettferdiggjorde det jeg skrev ved å betrakte meg selv som en idealist med all mulig rett til å rase.»

Det var i 1935. Mørke skyer samlet seg alt over Europa. Spørsmålet om krig eller fred lå i luften. Fredrik Ramms venn fra Høsbjør, Frank Buchman, talte i Danmark, i Kronborg slott (flere tusen var tilstede): «Hvis dette miraklet — fred — skal bli virkeliggjort, må ett folk begynne. Et eller annet folk må finne Guds vilje som sitt kall og frembringe de nye ledere — mennesker som er frie, ubundet av frykt, hevet over ærgjerrighet, lydige mot Den hellige ånds ledelse.

Et slikt land vil ha fred innen sine grenser, og det vil bli en fredsstifter i den internasjonale familie.»

Løfterikt

Fredrik Ramms skrivestil hadde forandret seg. Fangen

fremhever en artikkelserie «om — jeg holdt på å skrive — Norge». (Ramm hadde foretatt en rekke reiser for å sette seg inn i forholdene i forskjellige landsdeler). «Ingenting han har skrevet lovet så rikt for hans fremtidige virke. Han kunne ha gjort (en større avis) til en bindeledd mellom landsdeler og klasser, bidratt til å løfte behandlingen og løsningen av sosiale rettferdighetskrav ut av partipolitikken. . . . Det er en arv han har etterlatt norsk presse.»

Han hadde utviklet en evne til omsorg og vennskap, en følsomhet og trofasthet forbundet med et nærmest ukuelig humor. Mange episoder er fortalt om hans friske og ukunstlete måte og hans store menneskelighet. Uskyld hadde han kanskje, men ikke naivitet lenger. En ung svensk forfatter siterte en gang for ham Nathan Söderbloms ord: «Helgon er människor som visar att Gud lever», og forteller hvor raskt Ramm svarte: «Ja, og som derfor vet at djevelen eksisterer.» Selv forsto han meget av hva som bor i mennesket — hva som fantes i hans egen natur. Og han var realistisk om åndskreftene i verden.

Fra fengslet

Helt fra begynnelsen hadde han absolutt ingen illusjoner om okkupasjonsmakten og hva den sto for. Her var intet kompro-

miss mulig. Han var som stål, skriver Ronald Fangen. Han ble arrestert for annen gang ved unntakstilstanden i 1941 sammen med en stor del av fagorganisasjonens ledelse.

Det han fikk sin dom for (livsvarig fengsel), var en serie artikler hvor han tok sikte på å styrke en åndelig front. Emnene tok han fra litteraturen. Det var kommet en *medansvarlighet* inn i hans holdning, skrev Fangen. Medansvarlighet for den materialismens ånd som etter hans mening hadde lagt grunnlaget for katastrofen. Denne følelsen var vel mye av grunnen til hans mangel på bitterhet. Fra fengslet skrev han at guttene hans måtte lære språk — tysk. Det ville bli nødvendig å bygge nye forhold.

I Brunvands bok finner vi denne biten:

«Første mai. Det er badedag. Kameratene fra den livsvarige avdelingen passerer, mange av dem tidligere tillitsmenn i fagorganisasjonen . . . Et blikk og et håndtrykk får klare seg. 'Til lykke med dagen fra en høyremann med respekt for arbeiderbevegelsen og dens innsats!' Det er redaktør Fredrik Ramm som visker ordene i øret på meg i forbifarten. Mer skal ikke til for å gi varme på en ufyselig dag.

Nå står det for meg at han har vært en personlig venn gjennom et helt liv, så er det

bare noen få dager vi . . . har hatt høve til å snakke med hverandre.»

Høsten -43 kom det fram at Ramm hadde tuberkulose i begge lunger. En 22-åring som hadde sittet alene like lenge, havnet på samme sykerom. Senere skrev han til Eva Ramm: «De aner ikke hvor godt det gjorde å ha en eldre erfaren venn, en god onkel, som kunne jage på dør all engstelse. Hver morgen leste jeg dagens salme, så ba Fredrik for oss begge. Det var alltid en bønn som gikk like til hjertet og løste meg fra alt vondt. Menneskekjærligheten er det som har vunnet hos meg . . .»

Hiltgunt Zassenhaus var plaget av en fryktelig skyldfølelse og hat mot dette systemet som hun også bekjempet. I et anfall av fortrolighet fortalte hun Fredrik Ramm hvor redd hun var for oppgjørets dag. Hun var ikke sikker på om han hørte, han var så langt borte. Og likevel lenket til denne cellen. Når skulle han få reise hjem?

'Oss', det er hele menneskeheten

Hun og presten kom tilbake, nå var det farvel. «Jeg har tenkt på hva du fortalte meg,» sa Fredrik Ramm. Han samlet alle sine krefter og begynte å snakke. Om *fred*: «Veien dit er at vi finner fred med oss selv først!»

Fra denne og en tidligere beretning av Hiltgunt Zassenhaus ser vi linjen tilbake til hans egen «fredsslutning» med Danmark, som han forteller henne om. «Nå spør jeg ikke lenger om når jeg får komme hjem,» føyet han til.

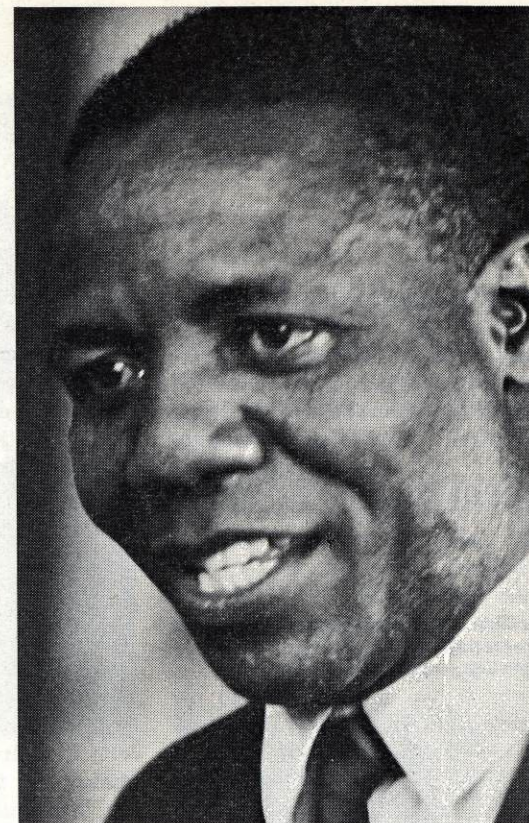
I Nytestamentet sitt hadde han notert noe om det: «I Guds rike er alt anderledes, . . . selv lyset. Jeg ber om frihet, og får den indre . . . frihet. En bekrefteelse på ordet om at Han vil . . . vise oss mer av sannheten etter hvert som vi tåler den. Og 'oss' det er både hele menneskeheten og den enkelte.»

Små lys

Det var november, dødens måned. To tredjedeler av Hamburg lå i ruiner. Toget med Hiltgunt Zassenhaus rullet hjemover mot byen. Månelyset flommet spøkelsesaktig over de tomme husskallene. Plutselig så hun noe merkelig: Et kastanjetre fullt av små lys der nede i gaten. Varmen fra den brennende byen hadde fått det til å blomstre!

«I meg levet minnet om dagen som var gått, de tegnene jeg hadde sett på et liv som var sterkere enn død og ødeleggelse; freden hos en mann i en fengselselle og løftene fra et kastanjetre i blomst.»

E. R. H.

Afrika tager tyren ved hornene

Rektor Ben Wegesa fra Kenya (billedet over) har skrevet et meget åbenhjertet skuespil om Afrika, slig han oplever det idag. Korrupsjon og magtkamp hører med til billedet.

To opførelser af stykket *Afrika* i Westminster-teatret søndag 23 september blev mødt med anerkennende og genkende udbud. De mange afrikanere på tilskuerpladserne drøftede stykkets anvendelighed og aktualitet for deres kontinent.

«Jeg har oplevet det hele,» sagde en tidligere ambassadør Fors. side 14

Svart-hvitt i Finland

Det var ingen nøling å spore da femtenårige Eero Salmenkivi gikk fram til mikrofonen. Flere hundre tilhørere var samlet i Den finske handelshøyskolen i Helsinki, blant dem riksdagsmenn og bystyremedlemmer. «Svart/hvitt-boka» ble presen-

Tuulikki Sandberg, en av de finske oversetterne, presenterer «Svart-hvitt-boka» i Helsingfors.

tert for et finsk publikum for første gang.

«Det som interesserer meg ved MRA, er at det er *alles* revolusjon,» sa Eero. «Jeg ønsker å lære alt jeg kan om dette, så jeg kan gi det videre til finsk ungdom.»

Et ungt par fra Åbo, Seija og Kyösti Jumppanen, hadde vært på en MRA-konferanse i Caux i sommer. Som forskere hadde de forsøkt eksperimentets vei. Men nå gjalt det ikke bare sjøenes forurensning, som er Kyösti Jumppanens spesialfelt. Det dreiet seg om menneskene og forandringen innenfra, den man selv må våge —.

En bestemor og hennes sønnesønn beskrev hvordan generasjonskløften ganske enkelt var forsvunnet i deres tilfelle. En større oppgave for hele familien, det er botemidlet. Ingen kan sette seg fast i egne standpunkter hvis man vil vinne andre generasjoner eller samfunnsgrupper.

Krevende samfunnsform

En svensk fagforeningsmann understreket at demokratiet er den beste samfunnsformen, ikke fordi den er lettest, men fordi den er mest krevende. Å gi frivillig til samfunnet mer enn noen diktator kan kreve. Da fungerer demokratiet, men bare da.

En karelsk kvinne overrakte en gave til Caux. Det var et vak-

kert veggteppe i blått, hvitt og gult. To sveitsiske piker tok imot. De uttrykte sin glede over at mer enn 70 fra Finland hadde besøkt Caux i år.

En av bokas forfattere, Garth Lean, og de fire unge oversetterne, var ellers kveldens hovedpersoner. Oversetterne fortalte med mye humor om hvordan de hadde samarbeidet på tross av høyst forskjellig innstilling og reaksjoner, ikke bare i språkspørsmål.

Pressen kommenterer

Eero Salmenkivis ord «alles revolusjon» ble overskrift i avisen *Uusi Suomi*. Det kommunistiske hovedorganet *Kansan Uutiset* og den finske kirkeavisen *Kotimaa* omtalte utgivelsen av Svart/hvitt-boka mest utførlig.

I en sterkt kritisk helsides artikkel under overskriften «MRA prøver seg igjen» beskylder *Kansan Uutiset* boka for å være mot kommunismen, men skriver at «Stilen er rensket for visse argumenter som har vært brukt før». Man siterer en uttalelse fra boka: «Vi ønsker en verden der kommunistiske og ikke-kommunistiske land innrømmer sine feil og sammen bygger opp et uselvvisk samfunn.»

Under overskriften «forvandlede mennesker forvandler samfunnet» siterer kirkeavisen *Kotimaa* en av bokas forfattere,

Professor Segerstråle forklarer.

sentlige og utkrystalliserte. Fargebehandlingen synes øket i kraft . . og lyset hjelper til å uttrykke åndelig følsomhet. Segerstråle er . . en åndens stormann.»

«Utstillingen er ikke retrospektiv, men fremtidsskuende,» skriver *Uusi Suomi*. «Han tar avgjort standpunkt i livssynsspørsmål: for lyset mot mørket, for det gode mot det onde.»

«Segerstråle påviser murene og nødvendigheten av å bryte dem ned, sier anmelderen i *Suomen Sosialdemokratti*. «Når andre verdensfornyere taler om å forandre grunnvollene i samfunnet, fremhever Lennart Segerstråle at løsningen begynner med kampen mellom godt og ondt i mennesket selv . . Når unge radikale betrakter forholdene i verden med forstørrelsesglass, vender Segerstråle på linsen og retter den mot den minste enheten i det godes og det ondes virkefelt: mennesket. Den radikale professoren gjør det så dyktig at et hvilket som helst verk i hans utstilling kunne henges på veggen i alle partisidiers møterom.»

Han ser framover

I sitt enogåttiende år stiller professor Lennart Segerstråle ut de siste to års rikholdige produksjon i Helsinki. Professor Segerstråles fresker er kjent over hele Norden. Denne utstillingen omfatter 43 oljemalerier. «De er 'Svart/hvitt-boka' anskuelig-

gjort,» sa han selv til besøkende under åpningen.

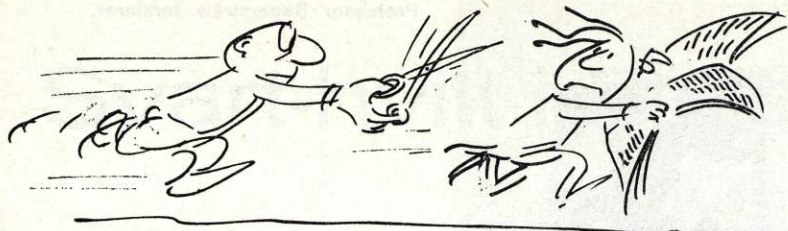
«Det synes som hans forkynnende kunst har fått nye dimensjoner i årenes løp, ny kraft, ny dybde,» skriver Kyästi Taanila i *Warkauden Lehti*. «De kunstneriske syner blir mer ve-

Garth Lean: «Vi er hverken mot kommunismen eller kapitalismen, men vi er imot den ateisme og materialisme som finnes i begge disse leire.»

Avisen lar avsnitt fra boka

belyse hvordan en ny mennesketype kan skapes gjennom Kristi kraft. «MRA betoner det som kristendommen alltid har sagt: en forandring begynner med mennesket selv, med at menne-

skets vilje forandres.» Anmelderen i *Kotimaa* undres på om dette er tilstrekkelig «i større økonomiske og politiske sammenheng». Spørsmålet utløste utførlige svarbrev i avisen.

klippet

Millioner på millioner av mennesker er blitt brent på dogmenes ildebranner. Og tro ikke at vi kan unnsnippe bålene ved å late som om dogmer ikke eksisterer . . . Vi må ta livets krav om meningsfylde og tidens ideer alvorlig, det er nettopp når vi ikke tar oss selv og tiden alvorlig, at tidens ideer blir absolutt og forvandlet til brenne.

Fordi vi har mistet troen på vår egen hellige rett til livet, fordi vi har mistet meningen med alle ting, kommer de unge fryktelig tilbake til oss, med dogmer ferdig til bål. Med lysende speiderguttblikk og idiotsikker dialektikk, gir de mening til dem som ingen har. Den rette tro.

Stein Mehren i «De utydelige».

At friheten er den sikreste garanti for en høy levestandard, det er selvfølgelig intet argument for friheten. Det er et argument for levestandarden . . .

Hvis det hele i siste instans er en materiell maktkamp, har ordet frihet ingen reell — almen-

gyldig mening. Da er det som er frihet for den ene part ufrihet for den annen . . .

Hvis menneskesinnet helt er rettet mot de materielle verdier, blir egoismen og begjæret på en ganske annen måte enn før et samfunnsproblem. Materialismens praktiske konsekvens er anarkiet, og mot dette vet verden intet annet forsvar enn diktatur og tvang.

Aasmund Brynildsen i «Refleksjoner over friheten», essaysamlingen «Det nye hjerte».

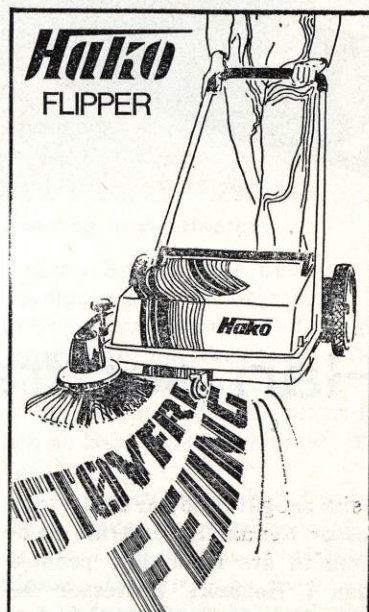
Henrik Stangerups bog er én stor protest . . . mod et system hvor mennesket udelukkende opfattes og behandles som et produkt af «omstændighederne», men nægtes retten til sit liv, sin drøm, sin identitet, sin frihed. Retten til at være ansvarlig — og til at være skyldig.

Det er en protest mod en fremtid, som allerede er begyndt, hvor mennesket ud fra de mest «menneskevenlige» motiver nægtes retten til at være menneske.

I den sag står «folkefjenden» Henrik Stangerup sterkt. For han står faktisk meget alene.

Hjelperne (psykologerne og psykiaterne, sociologerne og pædagogerne) — det er vor tids kompakte majoritet.

Af Jens Kistrups anmeldelse af Henrik Stangerups roman «Manden der ville være skyldig», i Berlingske Tidende.

Utendørs eller innendørs, åpne plasser eller trange ganger: Hako Flipper feiemaskin gjør det rent uten å støve. Lett å håndtere. Kapasitet inntil 2000 m²/time. Be om demonstrasjon.

Reinhardt Maskin A-S

4601 Kristiansand S

Avd.: Østre Aker vei 101

Oslo 5

Kort nytt

SVART-HVITT

Mens bokhandlene har vært fulle av utstilte «svart-hvitt-bøker» i Eritrea, Etiopia, har avisene bragt en serie artikler. Flere firmaer har bestilt boka til sine ansatte, blant dem det største bryggeriet i hovedstaden Asmara.

I Holland har sytten studentaviser omtalt boka, som gis ut der i disse dager.

Ved årets bokmesse i Frankfurt ble «Svart-hvitt-boka» presentert av den britiske utgiveren. «Den kom ut i Finland i forrige måned, og jeg vet allerede om mange mennesker som har funnet noe å leve for gjennom den,» sa den finske utgiveren, som også var tilstede ved messen i Frankfurt.

Ialt er «Svart-hvitt-boka» trykket på 14 språk og solgt i 342.000 eksemplarer. 13 språk til er under forberedelse.

FINSK BESØK

Professor Lennart Segerstråle, den finske kunstneren som omtales på side 11 i dette nummer av *Ny Verden*, har besøkt Stockholm og Oslo. Ved hjelp av lysbilder presenterte han sin kunst fra de par siste årene for et tallrikt publikum. *Svenska Dagbladet* intervjuet Segerstråle, og siterte blant annet denne uttalelsen: «Jeg kan ikke se annet enn at kirken og kristenheten befinner seg i en krise hvor deres eneste troverdighet ligger i at den kan bli en kraft som forvandler menneskers liv og dermed forholdene i samfunnet og verden.»

SVAKSTRØM ER VÅR STYRKE

Vår spesialitet:

Alt materiell for avslutning av svakstrømskabler

80 år som spesialforretning i svakstrømsbransjen

O. ØSTMO A.S

Rådhusgt. 3, Oslo 1

Bruk
kvalitetsprodukter
fra

A S SABA

AFRIKA TAGER...

Forts. fra s. 9

fra Ghana. «Det er præcis det, der sker.»

«Vil det snart være muligt at bruge det i Afrika?» spurgte en kvinde fra Nigeria. En asiat fra Uganda, som nu bor i England, sagde: «Vi asiater fra Afrika kan lære meget af dette stykke. Det er en udfordring til vores stivnede holdninger og tænke-måder. Det hjælper os til at begynde forfra på en ny måde.»

Stykkets forfatter Ben Wege-sa er rektor i Kenya. Han siger han skrev *Afrika* fordi «vi har nået et punkt, hvor vi trænger til at tage tyren ved hornene og sige sandheden lige ud. Denne ligefremhed kan måske gøre det muligt for os at få vort kontinent — og andre — sunde og raske.»

De medvirkende ved stykket traf hinanden, mange af dem for første gang, ved konferencen i Caux tidligt på sommeren. De har meget forskellig baggrund og erfaring.

Blandt dem var Jacob Mohala, direktør for 'Africa World Tours', fru Walter Kanye, gift med justitsministeren for Kwa Zulu og fru Madzima, der er lærer i Rhodesia.

Udnyttelse fra Norden?

I stykket forekommer nogle realistiske handelrepræsentanter fra Øst og Vest. Til disse

roller havde man bedt om medvirken fra Norden og Schweiz. Det var måske udtryk for tilid til vore lande, men det gav også stof til eftertanke, at den handelsmæssige udnyttelse af Afrika, som her blev udtrykt, også foregår fra Norden.

Sammen med de medvirkende ved stykket var en delegation mænd og kvinder fra fem afrikanske lande. Opførelsen af stykket udgjorde højdepunktet for en uges møder med repræsentanter for regeringen, kirkefolk og fagforeningsfolk, alle interesserede i det, der sker i Sydafrika.

De sydafrikanske morgenavisser og BBC's udsendelser til udlandet bragte interview med medlemmer af selskabet, som blandt andet bestod af minister Walter Kanye og høvding P. Pilane, leder af oppositionen i Bophuthatswana.

Et budskab at bringe

Gruppen var på besøg i Oxford, og i London var de gæster hjemme hos en indisk indvandrerfamilie, der kommer fra Sydafrika. Både der og ved adskillige andre lejligheder var det muligt for dem at træffe sydafrikanere, der lever i landflygtighed i England, og fortælle, hvordan de er overbevist om, at der kan ske en revolutio-

nerende forandring af indstillingen hos sorte og hvide i Sydafrika.

Skuespillet *Afrika* slutter med en epilog fremført af tre afrikanere og en asiat, hvori der indtrængende spørges efter «mennesker, der vil lytte til Gud for at finde midler til at helbrede vort samfunds sygdomme. Mennesker der nægter at lade sig bestikke af tomme løfter, hvis formål er at splitte os.» Asiaten siger derpå: «Vi asiater er tit blevet drevet af vores egoisme. Vi har tit udnyttet Afrika. Men jeg hører til dem der har besluttet sig til at betale vores gæld tilbage ved uselvsk tjeneste og ved at arbejde sammen med afrikanere i alle lande.»

En højtstående afrikansk embedsmand, hr. Simiyu, siger slutreplikken: «Det vil blive begyndelsen til en ny tidsalder, hvor folkets samvittighed bliver præget af en åndelig og moralsk udvikling, der fører til retfærdighed i samfundet. Så vil Afrika kunne tale til verden, og verden vil lytte, for så har Afrika et budskab at bringe.»

NYHET FRÅN BAHAMA POOL

Sektionsbyggd SWIMMINGPOOL

i glasfiber-armerad plast

ger Er möjlighet att välja den längd som passar Er bäst. Såväl ändsektioner som mellansektioner har en längd av 2 meter (innermått). Med detta modulsystém kan Ni själv bestämma den längd på poolen Ni önskar. Bredden på varje sektion är 4 m och djupet 1,5 m (innermått). Väggtjockleken 6—8 mm.

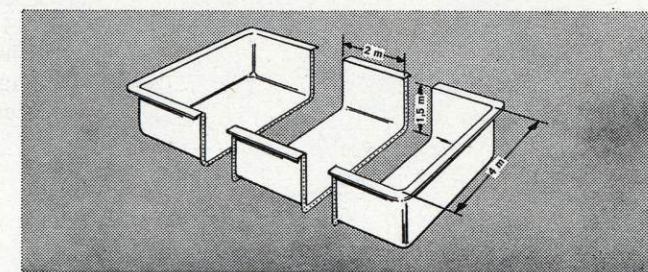
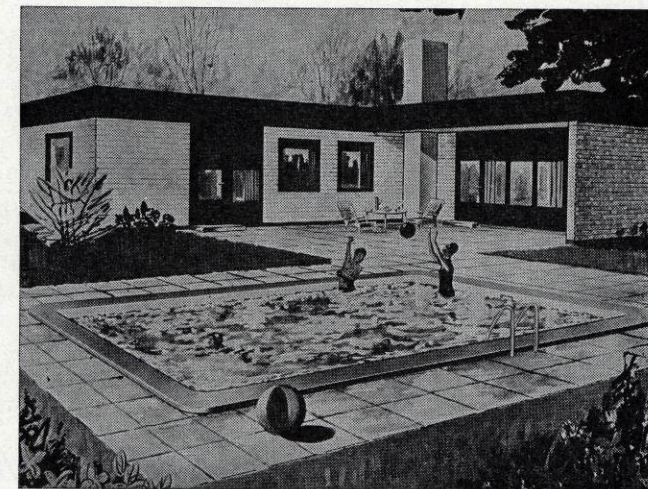
Sammanfogningen görs efter en väl beprövad metod som ger absolut tätning.

Bahama-Pool är formgjuten och fullt färdig för montering på plats. Ni slipper härigenom helt ifrån arbete och kostnader för formsättning, gjutning, spackling och målning. Den kraftigt armerade polyesterplasten har en enastående styrka och elasticitet.

En viktig detalj är att Ni i Bahama-Pool alltid har rent vatten i hela poolen. Detta tack vare att poolmaterialets styrka möjliggör rätt placering av in- resp. utloppsventiler för en total genomströmning av vattnet.

Bahama-Pool levereras komplett med reningsfilter, förvärmare, ytvattenavskiljare, 2 inloppsmunstycken, bottenutlopp, inbyggd belysning samt trappa med tre steg och rostfria lejdare.

Vi levererar även utrustning till pooler i betong och andra material samt poolkemikalier.

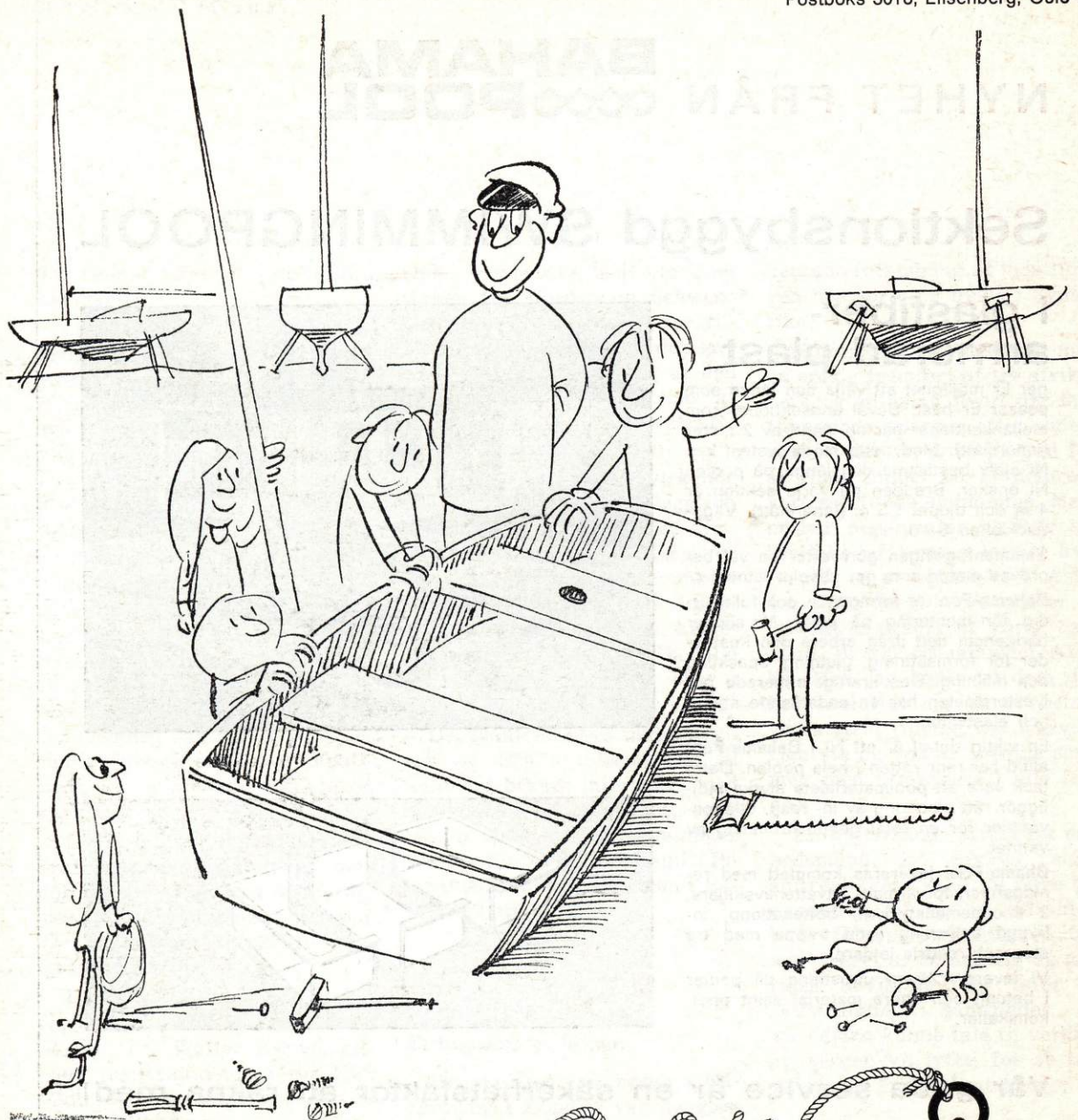

Vår goda service är en säkerhetsfaktor att räkna med!

Begär att få vår fyrfärgsbroschyr samt prisuppgifter!

BAHAMA POOL

Box 145, 542 01 Mariestad. Tel. 0501/145 64.

BÅTPLANER?
Rådspør
Båt-PONTUS
Gøteborgs
Frihavn
Tel: 51 07 04

Båt
PONTUS